

Αγιορείτες Νεοησυχαστές Πατέρες.

Γέροντας Μωυσής Αγιορείτης (†).

Μετά την αναγέννηση τού 18ου αιώνας, με τη δράση του νεοησυχαστικού κινήματος τών λεγομένων Κολλυβάδων, και πρωτεργάτες τους οσίους Παΐσιο Βελιτσκόφσκυ (+1794), ο οποίος ως άλλος Γρηγόριος Σιναΐτης (+1346) εργάζεται μεταφραστικά και Ιεραποστολικά σε όλα τα Βαλκάνια- Νικόδημο τον Αγιορείτη (+1809), τον σοφό διδάσκαλο και νέο Γρηγόριο Παλαμά (+1359)· Μακάριο Νοταρά και πρώην Κορίνθου (+1805), τον άλλο Ιερό Φώτιο (+899)· και Αθανάσιο Πάριο (+1813), τον ακαταμάχητο υπερασπιστή των ορθών δογμάτων, ως άλλο άγιο Μάρκο τον Ευγενικό (+1445), έχουμε μία χορεία ενάρετων φίλων της νοεράς προσευχής. Με πρώτους τους εξόριστους Ιεροπρεπείς Κολλυβάδες πού εργάσθηκαν πλούσια σε νησιά του Αιγαίου και άλλους τόπους και μετέφεραν σε πολλά λαϊκά στρώματα την ευωδία του αθωνικού αρώματος, πού λέγεται νοερά άθληση, νοερά προσευχή, ευχή του Ιησού, δηλαδή ή επανάληψη του ονόματος· Κύριε Ιησού Χριστέ ελέησόν με, και με μερικές μικρές παραλλαγές. Παρακάτω θα δούμε μερικούς Αγιορείτες νεοησυχαστές πατέρες.

Το 1851 συγγράφεται ή «Νηπτική θεωρία» περιέχουσα «λόγους είκοσιν Ανωνύμου τινός αγιορείτου Απελπισμένου επικληθέντος, εν οϊς ακριβώς, άφ' ών διά της πείρας έμαθε και έπαθε, τον τρόπον της ενάρξεως και οδηγίαν της προοδεύσεως και απλανή τελείωσιν τής ατελούς νοεράς εργασίας, τής, παρά των θεσπέσιων Οσίων Πατέρων άνωθεν παραδομένης, καλούμενης νοεράς προσευχής, ίνα εκ προχείρου έχω-σιν οι

ποθούντες εισελθείν εις τον ιερόν αγώνα ταύτης της συντόμως (δί' αγώνων) εισαγούσης εν τη επουρανίω Χρίστου του Θεού Βασιλεία». Με τον απλό αλλά γλαφυρό τρόπο του, ο αφιλόδοξος, ταπεινός, ανώνυμος συγγραφέας -μερικοί τον ταυτίζουν με τον διάσημο ησυχαστή παπα Χαρίτωνα τον ερημίτη (+1906)- θέλει να βοηθήσει τους εργάτες της προσευχής και λέγει πώς θα προετοιμασθούν γι' αυτή: «Η παντοτινή νηστεία, η άμετρος κακοπάθεια και ταλαιπωρία του σώματος, η υπερβολική ταπεινώσεις». Ο ταπεινός, συνεχίζει να λέει και να επιμένει, «έχει την καρδιαν του τεταπεινωμένην και συντετριμμένην από την βίαν της ευχής, ευθύς οπού ήθελεν εμβή μέσα εις την εκκλησίαν, πάραυτα τον αρπάζει και τον περικυκλώνει μία αληθινή και ζωηρά ευλάβεια εις τον Θεόν και εις τα θεία- και τόσον τον περικυκλώνει η θεϊκή ευλάβεια, ώστε οπού και αυτός ο ίδιος καταλαμβάνει την ενέργειάν της, διότι του φαί-νεται πλέον και είναι πεπεισμένος ότι στέκεται όχι εις την επίγειον ταύτην εκκλησίαν, αλλά του φαίνεται από την χαράν του ότι στέκεται εις την άνω Ιερουσαλήμ».

Ο ιερομόναχος Αρσένιος ο Πνευματικός (+1846) ήταν από τη Ρωσία κι έζησε μία εικοσιπενταετία με αυστηρότατη άσκηση σε κελλιά της μονής Ιβήρων και αλλού. Τετάρτη και Παρασκευή είχε τέλεια ασιτία και τις υπόλοιπες ήμερες μονοφαγία και για πολλά έτη το φαγητό του ήταν αλάδωτο. Ο νυκτερινός ύπνος του ήταν πολύ ολιγώωρος και κοιμόταν καθιστός. Ασκούσε επιμελημένα τη νοερά προσευχή. Οι θείες λειτουργίες του ήταν πάντα ένδακρεις. Αγαπούσε να μιλά, αν ποτέ μιλούσε, μόνο για την προσευχή. Προτιμούσε να δίνει παρά να παίρνει. Υπέφερε πραγματικά όταν τον τιμούσαν οι άνθρωποι. Τον ίδιο τρόπο ζωής και ασκήσεως είχε και ο υποτακτικός του Νικόλαος (+1840). Οι μαθητές του δεν άντεχαν τη μεγάλη του φτώχεια. Το μόνο πού επέμενε ήταν η τήρηση του κανόνος της προσευχής, η συνεχής μνήμη του Θεού, η επίκληση του αγίου ονόματος του. Η κοίμηση του ήταν οσιακή.

Ο Γέροντας Ιωάννης (+1843) ήταν κι αυτός Ρώσος στην καταγωγή. Μαθήτεψε για ένα διάστημα στον διάσημο στάρετς όσιο Παΐσιο Βελιτσκοφσκυ στη μονή Νεάμτς της Μολδαβίας, πού είχε περίπου χίλιους μοναχούς. Ο στάρετς δεχόταν όσους υπέμεναν τις στερήσεις μαζί του, μόνο και μόνο για ν' αυξάνονται τα στόματα πού θα υμνούσαν προσευχόμενα τον Θεό. Κύριο έργο του στάρετς, καθώς λέγει ο Γέροντας Ιωάννης, ήταν η διδασκαλία της καθαρότητας της καρδιάς και του νου, διά της αδιάλειπτου ευχής του Ιησού. Ο Ιωάννης έκοψε το δάκτυλο του, για να μη τον χειροτονήσουν και χάσει την ηρεμία της αγαπημένης του προ-

σευχής. Έζησε επί έτη στην αθωνική έρημο εργοχειρώντας και προσευχόμενος. Να πώς περιγράφει την κατάσταση του ο ίδιος: «Την καρδιά μου επλημμύρισε ανέκφραστη χαρά και η προσευχή άρχισε να ενεργεί μόνη της. Τόσο με γλύκανε, πού δεν με άφηνε να κοιμηθώ. Κοιμόμουν μία ώρα καθημερινώς και μάλιστα καθιστός- και πάλι σηκωνόμουν, σαν μη μου χρειαζόταν ο ύπνος- «εγώ καθεύδω και η καρδιά μου αγρυπνεί» ... Γεννήθηκαν μέσα μου ανέκφραστη αγάπη και δάκρυα- αν θέλω, μπορώ να κλαίω ασταμάτητα ... Συχνά το βράδυ σηκώνομαι να διαβάσω το ψαλτήρι, λέγω την προσευχή του Ιησού και πέφτω σε έκστασι. Δεν γνωρίζω που βρίσκομαι- είμαι στο σώμα η εκτός του σώματος δεν ξεύρω· μόνον ο Θεός το γνωρίζει. Όταν συνέρχομαι ήδη χαράζει».

Ο Γέροντας Δανιήλ (+1879) έζησε σ' ερημικά μέρη του Αγίου Όρους με Γέροντα σκληρό και δύσκολο και με πολλές στερήσεις, στον οποίο έκανε άκρα υπακοή. Στους ελάχιστους επισκέπτες του, μετά την τελευταία του Γέροντα του, έλεγε: «Μόνον ελπίζω στο έλεος του Θεού και στις προσευχές του Γέροντα. Με τί άλλο θα μπορούσα να δικαιωθώ;». Αυτό έλεγε συχνά: «Ζητώ μόνον το έλεος του Θεού και σ' αυτό αποκλειστικώς ελπίζω». «Όσοι επέμεναν να τον συμβουλεύονται τους έλεγε: «Όταν ο άνθρωπος ευρίσκεται σε δυσκολία, στρέφεται με δάκρυα στον Θεό κι εκείνος τον παρηγορεί...». Άλλοτε έλεγε: «Όποιος δοκίμασε τους καρπούς της ησυχίας μπορεί να μείνη στην αυτοσυγκέντρωσι και στην προσευχή περισσότερο από τρεις ήμερες...»

Ο ιερομόναχος Ευστράτιος ο Τραπεζούντιος οκταετής προσήλθε να μονάσει στη μονή Σουμελά του Πόντου. Μετά εικοσαετή εκεί παραμονή κι αφού χειροτονήθηκε ιερέας και επισκέφθηκε τα Ιεροσόλυμα ήλθε στο Άγιον Όρος στη Σκήτη των Καυσοκαλυβίων. Το τυπικό του ήταν: τρεις χιλιάδες μετάνοιες κάθε νύχτα και η ευχή αδιάλειπτη. Το τυπικό του αυτό ήταν ισόβιο. Η σπηλιά πού ζούσε έμοιαζε με τάφο, σκοτεινή και κλειστή, για να επιμηκύνει τη νύχτα και να καλλιεργεί την προσευχή. Κοιμόταν μία ώρα την ήμερα, σχεδόν όρθιος. Λειτουργούσε καθημερινά. Νήστευε συνέχεια. Σ' ένα των μαθητών του, πού ζούσαν πλησίον του, αλλά σε άλλον τόπο, πριν τον θάνατο του είπε, πώς του δόθηκε τέτοια προσευχή, ώστε και κατά την ώρα του ύπνου η καρδιά του προσεύχεται. Ο Γέροντας προσευχόταν καθιστός η όρθιος, έκλινε την κεφαλή λίγο προς το στήθος και πρόφερε σιγά, με κατάνυξη και προσοχή την ευχή, προσηλώνοντας το νου στα λόγια της ευχής και συγκρατώντας την αναπνοή, ώστε αυτή να εναρμονίζεται με την κίνηση του νου. Τον κοσμούσε και το διορατικό χάρισμα. Προσευχόμενος είχε κι ένα μεγάλο μανδύλι,

για τα πολλά και θερμά του δάκρυα και βρισκόταν σε κατάσταση πνευματικής ανυψώσεως.

Ένας σπουδαίος εργάτης της νοεράς προσευχής υπήρξε ο Γέροντας Βαρνάβας Αγιοβασιλειάτης (+1905). Οι αγρυπνίες του ήταν συχνές και ολονύκτιες και μόνο με το κομποσχοίνι. Ακόμα μεγαλύτερος βιαστής ήταν ο Γέροντας του Ναθαναήλ. Σε συμβουλές του προς μοναχό ησυχάζοντα κατά μόνας, μεταξύ άλλων σπουδαίων, γράφει: «Όταν ενεργήσει η ευχή, έρχονται τα δάκρυα, η χαρά, η κίνησις και ο ανακαινισμός της καρδιάς. Αλλά μη τα έχης διά τίποτε, ούτε να τα καταφρονής, αλλά με απλότητα λέγε «Κύριε Ιησού Χριστέ...» καθότι φωτισμός είναι ο Θεός ... Όταν δε κάθης εις την ευχήν και ο νους σου φεύγει και δεν δύνασαι να κάμης ευχήν, σήκω από το κάθισμα σου και μη λυπηθής πώς δεν δύνασαι να κάμης ευχήν, αλλά μάλιστα να είσαι χαρούμενος. Εάν πάλιν το πονηρόν πνεύμα σε δέση και δεν δύνασαι να κάμης διόλου ευχήν, κάμε άλλην πνευματικήν εργασίαν, και εάν δεν δύνασαι κάμε σωματικήν υπηρεσίαν, και να έχης προσοχήν εις τον εαυτόν σου και να μη συγχύζεις ποτέ, πάντοτε χαρούμενος να είσαι και όχι λυπημένος, διότι όλοι οι άγιοι με την πραότητα εβάδισαν. Διάβαζε και εξακολούθησον καθώς σε είπον και θέλει περνά η ημέρα σου χωρίς να την κατάλαμβάνης...».

Μεγάλος αγωνιστής υπήρξε και ο Γέροντας του γνωστού παπα Σάββα του Πνευματικού του Μικραγιαννανίτη (+1908) Γέρων Ιλαρίων ο Γκουρτζής (+1864), πού από μικρός ήταν ασκητής στην πατρίδα του την Γεωργία. Στο Άγιον Όρος έζησε στις μονές Ιβήρων και Διονυσίου και στην έρημο. Πολλές σπηλιές έγιναν κατοικία του. Πότιζε τα βράχια με δάκρυα και τηρούσε ακριβή σιωπή. Είχε πολλές δαιμονικές επιθέσεις, οι όποιες όμως τον άφησαν απτόητο. Η προσευχή του θαυματουργούσε. Οι μακρές νηστείες του τον άφηναν ημιθανή. Αγαπούσε πολύ την ησυχία και την αδιάλειπτη προσευχή και με την ευλογία του Πνευματικού, για ένα μεγάλο διάστημα διετέλεσε έγκλειστος. Στα γεράματα του χρησιμοποιούσε αλυσίδες ως κρεμαστήρες για τις πολύωρες αγρυπνίες του. Οι επιθανάτιοι λόγοι του ήταν: «Δόξα τω Θεώ! Ήθελα μαρτυρικό θάνατο, αλλά ο Κύριος δεν με αξίωσε. Μου έστειλε όμως ασθένεια, πού μπορεί να είναι κάτι περισσότερο από μαρτύριο, αν την υπομείνω με καρτερία και πίστη στο θείο θέλημα». Μετά την εκταφή του τα οστά του ευωδίασαν.